

انتشارات مرزی

سرشناسه: راستگو، مصطفی، ۱۳۶۶-
عنوان و نام پدیدآورنده: مرام کاسبی / مصطفی راستگو.
مشخصات نشر: تهران: حوزه علمیه مروی، انتشارات ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری: ۳۰۸ ص. ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۴۷۰۰-۴-۲
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه: ص. ۲۹۳-۳۰۷؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع: کسب و کار -- جنبه های مذهبی -- اسلام
Business -- Religious aspects -- Islam
موضوع: آداب کسب و کار -- جنبه های مذهبی -- اسلام
Business etiquette -- Religious aspects -- Islam
موضوع: اخلاق کسب و کار -- جنبه های مذهبی -- اسلام
Business ethics -- Religious aspects -- Islam
رده بندی کنگره: BP۲۵۴/۶۵
رده بندی دیویی: ۲۹۷/۶۵۵
شماره کتابشناسی ملی: ۹۰۰۸۸۱۳

مرام کاسبی

نویسنده: مصطفی راستگو
ویراستار: میثم شریبانی
ناشر: انتشارات حوزه علمیه مروی
مدیر هنری: حامد عطایی فرزانه
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۴۷۰۰-۴-۲
نوبت چاپ: اول ۱۴۰۱
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
چاپ: خانه چاپ جمکران

آدرس انتشارات: تهران - خیابان ناصرخسرو - کوچه مروی - حوزه علمیه مروی
تلفن: ۳۳۹۱۹۱۱۵ - ۰۲۱ | آدرس سایت: www.howzehmarvi.ir
کانال ایتا: https://eitaa.com/entesharat_M
حقوق چاپ و نشر برای انتشارات حوزه علمیه مروی محفوظ است.

۲۵.....	مقدمه
۳۱.....	فصل اول: اهمیت کار و تلاش
۳۳.....	اهمیت کسب و کار از منظر آیات و روایات
۳۳.....	❖ آیات قرآن کریم
۳۳.....	موفقیت در آینده
۳۴.....	دسترنج زحمت
۳۴.....	جمعه روز کار و تلاش
۳۵.....	کار و تلاش عامل سعادت
۳۵.....	پایان هر کار، شروع کار دیگری
۳۶.....	❖ روایات
۳۶.....	کار، واجب پس از واجب
۳۶.....	کار، همسنگ جهاد در راه خدا
۳۶.....	کار، برتر از جهاد در راه خدا
۳۷.....	کار، بی‌نیازی از مردم
۳۷.....	کار، راه رسیدن به رزق حلال
۳۸.....	کار، سیره گذشتگان
۳۸.....	پیام کار و تلاش به محبین
۳۸.....	کارگر، بهتر از حواریون عیسی علیه السلام
۳۹.....	کارگر، مورد تحسین رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم
۴۰.....	بیکار، ملعون است

- ۴۰..... بیکار، مبعوض خداست
- ۴۱..... بیکار، دشمن خدا و منفور اهل بیت علیهم السلام
- ۴۲..... بیکاری، افتادن از چشم اولیای الهی
- ۴۲..... بیکاری، منشأ زوال عقل
- ۴۲..... بیکاری، مانع اجابت دعا
- ۴۳..... بیکاری، محرومیت از دعای امام معصوم علیه السلام
- ۴۴..... بیکاری، مانع کامیابی
- ۴۴..... بیکاری، منشأ سستی ها
- ۴۴..... بیکاری، منشأ تباهی
- ۴۵..... **۱۳** کار در سیره انبیا و اهل بیت علیهم السلام
- ۴۵..... **۱۴** کار در سیره انبیا علیهم السلام
- ۴۵..... حضرت آدم علیه السلام: زراعت
- ۴۶..... حضرت اهریمن علیه السلام: نوشتن، تدریس، خیاطی
- ۴۶..... حضرت نوح علیه السلام: نجاری (کشتی سازی)، زراعت
- ۴۷..... حضرت هود علیه السلام: زراعت
- ۴۷..... حضرت داوود علیه السلام: آهنگری، زرم سازی، قضاوت
- ۴۸..... حضرت سلیمان علیه السلام: زنبیل بافی
- ۴۹..... حضرت ابراهیم علیه السلام: زراعت، شبانی
- ۴۹..... حضرت اسماعیل علیه السلام: شبانی
- ۴۹..... حضرت شعیب علیه السلام: شبانی، ساخت ترازو
- ۵۰..... حضرت موسی علیه السلام: شبانی
- ۵۲..... حضرت عیسی علیه السلام: شبانی، نجاری
- ۵۲..... خاتم انبیا حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم: شبانی، تجارت
- ۵۵..... **۱۵** کار در سیره اهل بیت علیهم السلام
- ۵۵..... کشاورزی امیرالمؤمنین، علی علیه السلام
- ۵۵..... احداث نخلستان
- ۵۵..... آب کشیدن از چاه
- ۵۶..... حمل بار به دوش
- ۵۶..... احداث چاه
- ۵۷..... ثمره دسترنج

طلب روزی حلال، صدقه است.....	۵۷
مرگ در حین کار، مرگ در حال عبادت.....	۵۷
رنج در طلب روزی.....	۵۸
کار، سیرهٔ خوبان.....	۵۹
۳۱ کار در سیرهٔ اصحاب اهل بیت علیهم السلام و راویان حدیث.....	۵۹
میثم بن یحیی تمّار.....	۵۹
صفوان بن یحیی.....	۶۰
صفوان بن مهران جَمّال.....	۶۰
مُحمّد بن ابی عَمّیر.....	۶۱
عثمان بن سعید اسدی عَمروی.....	۶۲
محمد بن عثمان بن سعید عَمروی اسدی.....	۶۲
فصل دوم: مرام کاسب بهشتی	۶۳
بایسته‌های مرام کاسبی.....	۶۵
۳۲ نیت کاسبی.....	۶۵
جبران نیکی‌ها.....	۶۵
انگیزه‌های الهی.....	۶۶
برای خدا.....	۶۷
۳۳ ذکر یاد خدا.....	۶۷
یاد خدا در بازار.....	۶۷
میخ زدن برای خدا.....	۶۸
مراتب ذکر.....	۶۸
بالاتراز کیمیا.....	۶۸
روی گردانی از ذکر خدا.....	۶۹
از خدا بترسید!.....	۷۰
۳۴ نماز عارفانه.....	۷۰
نماز اول وقت.....	۷۰
تأخیر در نماز، تأخیر در زندگی.....	۷۱
شاگرد مغازه و نماز اول وقت.....	۷۱
کار راه اندازی نماز.....	۷۲
قضا شدن نماز و تجارت پرسود.....	۷۲

- ۷۳..... نماز و کاسبی
- ۷۴..... وسوسه شیطان
- ۷۴..... حضور قلب در نماز
- ۷۵..... نماز جماعت
- ۷۵..... نماز جمعه
- ۷۶..... ۱۱ تقوا
- ۷۶..... تقوا شرط پذیرش اعمال
- ۷۷..... پول آن دنیا
- ۷۷..... ۱۲ معاد باوری
- ۷۸..... قبر آماده در حجره بازار
- ۷۸..... توشه بردوش به سوی آخرت
- ۷۹..... ۱۳ تعادل در کسب
- ۸۰..... ضرورت بهیزاز افراط
- ۸۰..... برنامه روزانه
- ۸۰..... افراط و فروپاشی خانواده
- ۸۱..... ۱۴ تعطیلی بازارها
- ۸۱..... ریشه تاریخی
- ۸۲..... ریشه روایی
- ۸۳..... ۱۵ حسن خلق
- ۸۳..... کلید گنج رزق و روزی
- ۸۴..... آثار حسن خلق
- ۸۴..... خوش خلقی برای خدا
- ۸۴..... نشانه‌های حسن خلق
- ۸۵..... عصبانی نشو
- ۸۵..... ۱۶ صداقت و راست‌گویی
- ۸۶..... مزده به کاسب صادق
- ۸۶..... شریک مال مردم
- ۸۶..... راه نجات
- ۸۷..... عامل برکت
- ۸۷..... دوری از پنج خصلت

۸۸	انصاف	۱۱
۸۸	برکات انصاف	
۸۸	تجارت منصفانه	
۸۹	انصاف در گرفتن اجرت	
۹۰	کاسب بی انصاف	
۹۰	برخورد مناسب با زیر دست	۱۲
۹۰	مواسات با زیر دستان	
۹۱	ایثار به شاگرد خیاط	
۹۱	غذای شاگرد مغازه ها	
۹۲	رعایت حال شاگرد	
۹۲	آزردن کارمند	
۹۳	توان و تخصص در کار	۱۳
۹۴	اشتغال بانوان	
۹۵	چشم پوشی	
۹۵	برادرت را تصدیق کن	
۹۶	درستکاری	۱۴
۹۶	بقاء سرمایه	
۹۶	پیرمرد قفل ساز	
۹۸	مردم داری	۱۵
۹۸	سیره انبیا علیهم السلام	
۹۹	آثار مدارا	
۱۰۰	آسان گیری در معامله	۱۶
۱۰۰	سود بیشتر	
۱۰۱	وارستگی از دنیا	۱۷
۱۰۲	خیر سریع	
۱۰۲	ترک دنیا	
۱۰۳	فوت کردن دنیا	
۱۰۳	گرفتاری اهل ثروت	
۱۰۴	زهد حقیقی	
۱۰۵	توکل به خداوند	۱۸

- ۱۰۵..... معنای توکل
- ۱۰۵..... خدا کافی است
- ۱۰۶..... توکل و قانون علیّت
- ۱۰۶..... با توکل زانوی اشتر بیند
- ۱۰۷..... **محکم کاری**
- ۱۰۷..... مکتوب کردن قرارداد
- ۱۰۹..... انعقاد قرارداد
- ۱۱۰..... **تعهد و حسن انجام کار**
- ۱۱۰..... وجدان کاری
- ۱۱۰..... توصیه داود نبی علیه السلام
- ۱۱۱..... شراب فروشی یا کتاب فروشی؟
- ۱۱۱..... استحکام کار
- ۱۱۱..... برای خدا محکم بدوز
- ۱۱۲..... **شکرگزاری**
- ۱۱۲..... مراتب شکرگزاری
- ۱۱۲..... شکرگزاری باب روزی
- ۱۱۲..... عجز از شکر
- ۱۱۳..... کوچک نشمردن نعمت ها
- ۱۱۴..... شکرگزاری در سختی ها
- ۱۱۴..... **امانت داری**
- ۱۱۵..... چشم مشتری
- ۱۱۵..... کاسب امین
- ۱۱۶..... سخت ترین امانت ها
- ۱۱۶..... امانت اشقیاء
- ۱۱۷..... رمز موفقیت کاسب
- ۱۱۷..... ادای امانت
- ۱۱۷..... **نیکی به سادات**
- ۱۱۸..... تاجر ورشکسته
- ۱۱۹..... سهم سادات
- ۱۱۹..... حفظ مال

اخلاق کسب و کار و منش کاسب در دین مبین اسلام و تعالیم مکتب اهل بیت علیهم السلام از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. نگاه اهل بیت علیهم السلام به این امر مهم، خاص و تمام با ظرافت و زیبایی است. در این نگرش، گاهی کاسب را حبیب خدا می‌دانند، گاهی او را در لباس مجاهد فی سبیل الله به تصویر می‌کشند و تلاش روزافزون او را در این مسیر دارای اجرا خروی و پاداش الهی می‌دانند.

آداب کسب اسلامی جزئی مهم از سبک زندگی اسلامی است که بدون توجه به آن نمی‌توان سبک زندگی ایرانی و اسلامی را احیا کرد. در این نوشتار سعی شده است تا با بهره‌گیری از آیات و روایات به عنوان منابع اصیل اسلامی و سخنان عالمان ربانی و توصیه‌های بزرگان علم اخلاق، مرام‌نامه‌ای در باب کسب و تجارت، کاسب و تاجر تنظیم و ارائه شود تا به فضل خدا دستورالعملی برای سیر و سلوک کسانی باشد که دوست دارند در مسیر رسیدن به کمالات الهی حرکت کنند و کاسب سالک باشند. کسوتی که می‌تواند افقی اعلی و جایگاهی ویژه در راه و رسم کاسبی در پیش روی هر کاسب مؤمنی ترسیم نماید. متأسفانه امروزه در جامعه هستند کاسب‌هایی که راه و رسم کاسبی را بلد نیستند و حتی گاهی ابتدایی‌ترین و بدیهی‌ترین اصول اخلاقی را که باید یک کاسب، کارمند، کارگر، کشاورز، پزشک، مهندس، معلم و هر کسی در هر شغل و پیشه‌ای مراعات کند را رعایت نمی‌کنند و به آن‌ها پایبند نیستند؛ در گذشته در همه کسب و کارها یکسری اصول ثابت حاکم بود از جمله مردم‌داری و مشتری

مداری و شعار «حق با مشتری است» ورد زبان همه و رمز موفقیت در کسب و کارها بوده است. روزگاری کاسب حبیب خدا بود و به انصاف و دستگیری از نیازمندان و امانتداری و امین بودن در بین مردم محله مشهور بود. کاسبی، اصولی داشت که بر صداقت، مرّوت و رعایت حال خلق بنا شده بود. برای کاسب حفظ آبرو و اعتبار از هر سودی مهم‌تر بود و تعهد و پایبندی به شرع مقدس حرف اول را می‌زد.

تفاوتی ندارد هر کسی در هر شغل و کسبی که مشغول است با هر سطح از تحصیلات و در هر موقعیت اجتماعی هم که قرار داشته باشد باید راه و رسم و مرام کاسبی را بلد باشد که اگر این اصول رعایت نشود اولین کسی که ضرر می‌کند خود صاحبان مشاغل و حرف هستند و بعد سایر مردم و آحاد جامعه متضرر می‌شوند.

نوشتار حاضر با الگوگیری از روش کاسبان سالک، در سه فصل به مباحثی دربارهٔ اخلاق و مرام کاسبی با نگاهی عارفانه و با پافشاری بر مرامی که در بین گذشتگان رایج بوده می‌پردازد. در فصل اول این کتاب، با آیات و روایاتی که اهمیت کسب و کار را بیان می‌کنند، آشنا می‌شویم و در ادامه سیرهٔ عملی انبیا و اهل بیت علیهم‌السلام در کسب و تجارت را به تصویر خواهیم کشید.

در فصل دوم با مرام، اخلاق و منش عارفانهٔ کاسبان بهشتی که برگرفته از آیات و روایات است آشنا خواهیم شد.

در فصل سوم به معرفی و بیان نکاتی نغز از کاسبانی خواهیم پرداخت که به این سیرهٔ عملی ملتزم بوده و در طول حیات خویش تجسمی عملی از این اخلاق الهی بوده‌اند. ناگفته نماند بردن نام و نقل سخنان یا خاطره‌ای از افراد مختلف در این کتاب به معنای تأیید تمام سیره و زندگی این افراد نیست و به هیچ وجه ادعا نداریم که این افراد دارای مقام عصمت بوده‌اند بلکه ممکن است اشتباهاتی نیز داشته‌اند که در جای خود می‌تواند مورد توجه و محل بحث واقع شود؛ اما آنچه مد نظر و مراد بوده اینکه اگر به دیدهٔ انصاف بنگریم این افراد توانسته‌اند به قدر ظرفیت و سعهٔ وجودی خویش مراتبی از کمال را طی کرده و به مقاماتی دست پیدا کنند که سرّ آن مراجعه و عمل به دستورات

اهل بیت علیهم السلام بوده است و از نظر ما هر آنچه در سیره این افراد مطابق با روش و منش اهل بیت علیهم السلام باشد مورد تأیید و پذیرش است در غیر این صورت مورد رد و انکار ما است.

در خاتمه و سخن پایانی به اینکه چگونه می‌توان در هیاهوی بازار دنیا گم نشد، راه را گم نکرد و به سر منزل مقصود رسید و کاسبی سالک شد اشاره خواهد شد.

امید است، با التزام عملی به این مرام‌نامه و اخلاق الهی در کسب و کار شاهد حضور و ظهور کاسبانی الهی و چهره‌هایی نورانی در محیط کسب و کار و بازار مسلمانان باشیم؛ همچنین امیدوارم کم و کاستی‌های احتمالی این نوشتار را به دیده اغماض نگریسته و عذر تقصیر حقیر را پذیرا باشید و با راهنمایی خود در رفع نواقص آن یاری رسان باشید.

بر خود لازم می‌دانم از همه بزرگوارانی که در چاپ و نشر این اثر همت گماشته و متحمل زحماتی شده‌اند، کمال سپاسگزاری و قدردانی را داشته و از خداوند متعال برای ایشان توفیق بیشتر توأم با موفقیت روز افزون را خواستارم.

والحمد لله رب العالمین

۱۵ رمضان سال ۱۴۴۳ هجری قمری

مطابق ۱۴۰۱/۰۱/۲۸ هجری شمسی

ولادت کریم اهل بیت امام حسن مجتبی علیه السلام

مصطفی راستگو